

Universitatea de Vest din Timișoara
Școala doctorală de filosofie, sociologie și științe politice

Alienarea, tehnologia și învățământul superior

Teză de doctorat

- Rezumat -

Coordonator,

Prof. Univ. Dr. FLORIN LOBONȚ

Comitetul de îndrumare,

Prof. Univ. Dr. GHEORGHE CLITAN

Conf. Univ. Dr. ILEANA ROTARU

Lect. Univ. Dr. ANNALISA ROSSI

Doctorand,

ADRIANA VLAICU

Timișoara

2025

Cuprins

Introducere	5
1. Contextul studiului	5
2. Obiectivul cercetării și întrebările studiului	8
3. Semnificația cercetării	9
4. Domeniul de aplicare și delimitările studiului.....	10
5. Prezentare generală a capitolelor rămase	11
Capitolul 1: Analiza literaturii de specialitate: Relația dintre alienare și tehnologie	13
1. Introducere.....	13
2. Analiza literaturii de specialitate: Relația dintre alienare și tehnologie	14
2.1. Definirea conceptelor	14
Alienare	14
Alienare versus înstrăinare	16
Tehnologie.....	17
2.2. Evoluția tehnologiei	18
Progresele tehnologice	19
Aspectele negative și riscurile tehnologiei	21
2.3. Evoluția conceptului de alienare	22
Primele relatări privind alienarea	23
Teoreticienii "contractului social"	24
Alienarea în filosofia contemporană	26
i. Karl Marx	26
ii. Max Weber	28
iii. Martin Heidegger	29
iv. Școala de la Frankfurt.....	31
v. Jacques Ellul.....	35
vi. Evoluții recente.....	37
2.4. Legătura dintre tehnologie și alienare	40
3. Concluzii	41
Capitolul 2: Analiza literaturii de specialitate: Rolul și impactul tehnologiei asupra învățământului superior	44
1. Introducere.....	44
2. Ce este sistemul de învățământ superior?.....	45
3. Istoria învățământului superior.....	46

3. 1.	Modelul napoleonian al învățământului superior	47
3. 2.	Modelul humboldtian al învățământului superior	48
3. 3.	Impactul lui Dewey asupra învățământului superior	48
3. 4.	Procesul de la Bologna	49
4.	Istoria învățământului superior din România	50
4. 1.	Structura sistemului de învățământ superior din România	51
5.	Tehnologia și sistemul de învățământ superior	52
5. 1.	Aspecte pozitive	54
5. 2.	Puncte negative.....	55
6.	Impactul tehnologic al COVID-19 asupra sistemului de învățământ superior.....	57
6. 1.	Predare online versus predare în regim online în caz de urgență	59
7.	Tehnologia în sistemul de învățământ superior din România	61
7. 1.	Impactul tehnologic al COVID-19 asupra sistemului de învățământ superior din România	62
8.	Concluzii	63
Capitolul 3: Consilierea filosofică: Instrument împotriva alienării, în căutarea noastră de echilibru?		66
1.	Introducere.....	66
2.	Ce este consilierea filosofică?	67
3.	Contextul cercetării	69
4.	Obiectivul cercetării	71
5.	Metodologia cercetării.....	72
6.	Ce este Focus Group-ul?	73
7.	Cafeneaua filosofică: definiție și istoric	75
7.1.	Este încă filosofie?	76
7.2.	Metodologia cafelei filosofice	78
7.2.	Cafeneaua filosofică versus comunitatea de anchetă	79
8.	Terapia bazată pe logică	80
8.1.	Procesul LBT: Cei șase pași	82
8.1.	Procesul LBT: Este prea psihologizant?.....	83
9.	Formular de evaluare.....	84
10.	Instrumente de cercetare.....	85
11.	Participanți	89
12.	Proceduri	91
13.	Analiza datelor	91
14.	Concluzii	92

Capitolul 4: Rezultate obținute.....	94
1. Introducere.....	94
6. Rezultate: Primul focus grup.....	95
7. Rezultate: Al doilea focus grup.....	102
8. Rezultate: Formular de evaluare.....	110
9. Concluzii	117
Capitolul 5: Interpretarea rezultatelor	119
1. Introducere.....	119
2. Interpretarea rezultatelor: Primul focus grup	120
3. Interpretarea rezultatelor: Al doilea focus grup.....	122
4. Interpretarea rezultatelor: Analiză comparativă	124
5. Interpretarea rezultatelor: Formular de evaluare	131
6. Interpretarea rezultatelor: Sinteza analizelor și verificarea ipotezelor de cercetare	133
7. Limitările studiului	135
8. Concluzii	137
Observații finale	139
1. Introducere.....	139
2. Revizuirea contextului și a obiectivului cercetării	140
3. Revizuirea proiectului de cercetare și a colectării datelor	141
4. Revizuirea rezultatelor și interpretării rezultatelor.....	142
5. Recomandări pentru continuarea cercetării	143
6. Concluzii	144
Referințe.....	147
Resurse online	157
Anexe	163

Cuvinte cheie: alienare, tehnologie, sistem de învățământ superior, practică filosofică, consiliere filosofică, cafeneaua filosofică, Terapia bazată pe logică

Introducere

Tehnologia a fost prezentă în viața umanității de milioane de ani, ajutându-ne să supraviețuim și să prosperăm. În societatea de astăzi, ea a ajuns să joace un rol din ce în ce mai important în viața noastră. Smartphone-urile, tabletele, laptopurile, rețelele de socializare și internetul sunt mereu prezente în viața noastră de zi cu zi, ajutându-ne să ținem legătura cu locul de muncă, familia și prietenii noștri. Iar progresele tehnologice care sunt dezvoltate și îmbunătățite chiar în timp ce vorbim promet să aducă și mai multe avantaje omenirii. Roboții și automatizarea promet să preia munca grea și împovărătoare a oamenilor, editarea genomului se pregătește să îmbunătățească sănătatea umană și să trateze bolile fatale, mașinile automate garantează că vom avea un trafic mai sigur și așa mai departe.

Dar toate aceste evoluții tehnologice au un preț. Unii filosofi consideră că acest preț pe care trebuie să-l plătim noi, ca umanitate, este experimentarea unei stări de alienare. Acest fenomen a fost identificat încă din antichitate și este un subiect despre care s-au scris deja numeroase pagini, deoarece istoria fenomenului se întinde până în antichitate. Nume importante din diverse domenii au tratat pe această temă, dar, cu toate acestea, legătura fenomenului cu tehnologia a fost observată abia mai recent, începând cu lucrările lui Karl Marx. Filosoful german era convins că includerea tehnologiei în procesul de muncă are efecte alienante asupra lucrătorului, deoarece munca este una dintre capacitățile înnăscute ale ființei umane.

Sociologul Max Weber a fost de acord cu Marx, afirmând că societatea modernă, cu progresele sale tehnologice, este de vină pentru faptul că individul nu mai experimentează activități personale care pot fi considerate ca fiind semnificative. Filosoful Martin Heidegger descrie fenomenul în legătură cu neautenticitatea și explică relația sa cu tehnologia în termenii excluderii umanității de la un rol decisiv în ceea ce privește scopul tehnologiei moderne.

Gânditorii Școlii de la Frankfurt au identificat, de asemenea, o legătură între alienare și tehnologie, învinuind programul Iluminismului, care a sprijinit cercetarea științifică intensă și dezvoltarea tehnologică, pentru faptul că a adus omenirea într-o stare de alienare. Pentru filosoful francez Jacques Ellul, tehnologia promovează alienarea prin impunerea propriilor valori asupra indivizilor, care nu mai sunt capabili să creeze legături cu ei înșiși, cu cei din jur sau chiar cu natura.

În vremuri mai recente, studiile care analizează efectele alienante ale tehnologiei au încercat să măsoare aceste efecte prin investigarea nivelului de satisfacție profesională a lucrătorilor din diferite domenii de activitate. Aceste studii au condus la cercetări privind posibilitatea ca omenirea să se îndrepte spre un scenariu de "viitor fără locuri de muncă", în care inteligența artificială și robotica vor prelua majoritatea activităților laborioase.

În ultimii ani, cercetările privind efectele alienante ale tehnologiei au fost legate de criza de sănătate de COVID-19 care a condus la o creștere a utilizării tehnologiei. Diverse studii au analizat efectele lucrului prelungit de la domiciliu, altele studiind impactul educației de urgență în regim online. Rezultatele au raportat că oamenii se confruntă cu singurătate, înstrăinare, neputință, depresie, scăderea semnificației și așa mai departe. Majoritatea acestor simptome au fost, de asemenea, corelate cu fenomenul alienării.

Interesul meu personal pentru tema alienării este destul de vechi, începând din timpul studiilor mele de licență în filosofie, când am întâlnit lucrările lui Erich Fromm pe această temă. Cercetarea mea pe această temă a început cu un portofoliu de seminar care a reprezentat prima probă din cadrul examenului de licență. Lucrarea prezenta perspectiva lui Erich Fromm, subliniind ideile principale care pot fi extrase din scrierile sale despre fenomen. Mai departe, mi-am extins cercetările pe această temă în timpul studiilor de masterat, cu o lucrare de disertație pe tema alienării față de ceilalți în timpul pandemiei de COVID-19. Acesta este de fapt momentul în care tema specifică a cercetării actuale a început să prindă contur.

După ce m-am înscris în programul de doctorat, cu tema "Alienarea, tehnologia și învățământul superior", cercetarea mea pe această temă a continuat cu o serie de articole legate de această cercetare. Am făcut, astfel, investigații asupra primelor cazuri de alienare, ajungând la menționarea acestui fenomen de către stoici ca fiind contrarul *oikeiosis-ului*. De asemenea, studiile mele s-au axat pe impactul inteligenței artificiale și al roboticii și pe modul în care acestea pot duce la o creștere a alienării și, nu în ultimul rând, pe cercetări care utilizează inventarele Beck de depresie și anxietate pentru a determina modul în care oamenii își percep propria stare de sănătate mintală în timpul crizei de sănătate de COVID-19.

Obiectivul cercetării și întrebările studiului

Pandemia de COVID-19 a însemnat o schimbare uriașă pentru învățământul superior, deoarece universitățile și campusurile au fost închise și toate activitățile au fost mutate în mediul online,

depinzând puternic de tehnologie. Aceasta a fost ceea ce s-a numit ulterior învățământul de urgență în regim online. Au fost identificate numeroase efecte psihologice negative ale acestei tranziții bruște, majoritatea dintre acestea fiind asociate de studii cu fenomenul alienării.

Pornind de la acest context, cercetarea actuală urmărește să determine viabilitatea consilierii filosofice ca un instrument util în ameliorarea efectelor alienante ale tehnologiei asupra umanității. Planul cercetării este de a înțelege mai bine nivelul de alienare cu care se confruntă profesorii și studenții din domeniul învățământului superior din cauza prezenței sporite a tehnologiei în procesul de predare și învățare de la declanșarea pandemiei de COVID-19 și de a testa dacă acest nivel scade cu ajutorul metodelor și practicilor din cadrul consilierii filosofice.

Astfel, întrebările de cercetare la care acest studiu va încerca să răspundă pot fi formulate după cum urmează:

1. Care au fost efectele acestei intruziuni bruște a tehnologiei în domeniul învățământului superior? A condus aceasta la o creștere a nivelului de alienare?
2. S-ar putea dovedi consilierea filosofică un instrument util pentru a ajuta omeni să contracareze efectele alienante ale tehnologiei?

Ipoteza de plecare este că instrumentele și metodele din cadrul consilierii filosofice se vor dovedi a fi benefice pentru participanții la această cercetare, ajutându-i să dobândească o mai bună înțelegere și, eventual, o nouă perspectivă asupra fenomenului cu care ne confruntăm, a consecințelor acestuia și a posibilelor soluții.

Credem că punerea în aplicare a acestui proces va ajuta participanții să fie mai bine echipați cu cunoștințe despre cum să facă față efectelor alienante ale tehnologiei în prezent, precum și în viitoare scenarii posibile. O mai bună înțelegere a soluțiilor care pot fi aplicate, plus dorința de a le aplica efectiv, poate contribui la scăderea nivelului de alienare cu care se confruntă persoanele.

Structura tezei

Teza este împărțită în cinci capitole distincte, plus cel introductiv și observațiile finale. Primele două capitole sunt dedicate analizei literaturii de specialitate pe această temă, al treilea prezintă metodologia concepută pentru acest studiu, în timp ce ultimele două capitole sunt construite în jurul prezentării și interpretării rezultatelor primite în urma punerii în aplicare a metodologiei respective.

După cum s-a menționat, primul capitol constă într-o analiză a literaturii de specialitate pe tema legăturii existente între alienare și tehnologie. Cele două concepte implicate de această relație

sunt analizate din perspectivă etimologică, încercând să se vadă dacă au avut loc schimbări de sens. Evoluția tehnologiei este analizată în continuare, prezentând beneficiile și riscurile implicate de echipamentele tehnologice. În continuare, este analizată evoluția conceptului de alienare, încercând să se găsească legătura acestuia cu tehnologia în lucrările gânditorilor care s-au ocupat de acest subiect.

Următorul capitol face legătura cu cel de-al treilea concept din triada cercetării noastre: învățământul superior. Scopul acestui capitol este de a încerca să înțelegem care este impactul tehnologiei asupra sistemului de învățământ superior. Pentru a face acest lucru, se va încerca mai întâi să se determine ce este sistemul de învățământ superior, analizând istoria și structura acestuia. Următorul pas este de a căuta în această istorie prezența tehnologiei și de a identifica aspectele pozitive, precum și cele negative care vin împreună cu aceasta. Impactul pandemiei de COVID-19 asupra domeniului și punerea în aplicare a sistemului educațional de urgență în regim online, care a implicat o utilizare ridicată a tehnologiei, vor fi, de asemenea, acoperite în acest capitol.

Capitolul trei este o prezentare a metodologiei concepute pentru cercetarea actuală. A fost pusă în aplicare o abordare prin metode mixte, pentru a obține rezultate mai precise pentru analiza noastră. Dar acest capitol reprezintă, de asemenea, și prima introducere a soluției propuse de studiul actual ca un posibil instrument care ar putea ajuta cu efectele alienante ale tehnologiei în sistemul de învățământ superior. Astfel, capitolul cuprinde o descriere a contextului, obiectivului și metodologiei cercetării, fiind introdus fiecare instrument utilizat. Detalii despre consilierea filosofică, cafeneaua filosofică, terapia bazată pe logică și focus-grup pot fi găsite în această secțiune a cercetării. Datele privind participanții, procedurile utilizate și modul în care au fost analizate datele sunt, de asemenea, furnizate aici.

Rezultatele punerii în aplicare a acestei metodologii sunt prezentate în capitolul patru. Rezultatele primului focus grup sunt prezentate în detaliu, precum și cele primite în cadrul celui de-al doilea interviu de tip focus grup și cele colectate de la respondenții formularului de evaluare finală.

Toate aceste rezultate sunt analizate în detaliu în capitolul cinci. Pe lângă interpretarea rezultatelor celor două întâlniri de tip focus grup, capitolul include și o analiză comparativă între rezultatele acestor două sesiuni, precum și analiza rezultatelor primite la formularul de evaluare. Acesta este capitolul în care putem vedea în sfârșit dacă ipoteza noastră de cercetare a trecut testul și dacă obiectivul de cercetare a fost îndeplinit sau nu. Limitele care restricționează cercetarea sunt, de asemenea, menționate în acest capitol.

Partea finală a studiului este reprezentată de observațiile finale. Această secțiune este concepută ca o trecere în revistă a celor mai importante părți ale cercetării, reamintind cititorilor contextul studiului și obiectivul, proiectarea și colectarea datelor, precum și rezultatele primite și interpretarea acestor rezultate. De asemenea, aici sunt incluse recomandări pentru extinderea ulterioară a cercetării pornind de la studiul actual.

Metoda de cercetare

Abordarea metodologică care a fost dezvoltată pentru această cercetare constă atât într-un instrument de măsurare, cât și într-unul educațional. Pentru instrumentul de măsurare, am optat pentru o abordare bazată pe metode mixte, incluzând atât o metodă calitativă, și anume focus grup-ul, cât și una cantitativă, chestionarul. Instrumentele educaționale utilizate au fost metoda cafenelei filosofice și un set de instrumente extrase din Terapia bazată pe logică.

Dintre toate măsurile calitative, interviul de tip focus grup s-a potrivit cel mai bine cercetării actuale. Această metodă calitativă permite dialogul în grup, funcționează bine atunci când este combinată cu alte metode și este considerată a funcționa cel mai bine la analizarea subiectelor și noțiunilor complicate. Astfel, a fost metoda perfectă de adăugat la combinația de cafea filosofică plus instrumente extrase din terapie bazată pe logică.

Metoda cantitativă, chestionarul, a fost concepută ca un instrument de validare, fiind destinat a fi instrumentul final al procesului care a fost pus în aplicare.

Metoda cafenelei filosofice a fost considerată cea mai potrivită pentru acest proces, deoarece este o abordare dialogică care permite interacțiunea între participanți, ce nu sunt obligați să aibă cunoștințe prealabile de filosofie. Faptul că a fost concepută special având în vedere ideea de a reconecta filosofia cu publicul larg a făcut-o, de asemenea, perfectă pentru a face parte din instrumentul educațional al cercetării actuale.

Setul de instrumente extrase din terapia bazată pe logică a fost ales ca un instrument de ajutor în procesul cafenelei filosofice, ajutând participanții să conștientizeze propriile erori de raționament sau a altor participanți în legătură cu problema alienării tehnologice și impactul acesteia asupra învățământului superior.

Astfel, a fost construit următorul proces:

1. Punctul de pornire al procesului este un interviu inițial de tip focus grup, în care se urmărește identificarea cunoștințelor inițiale ale participanților cu privire la subiect;

2. A doua etapă constă într-o serie de patru sesiuni ale cafenelei filosofice construite pe teme precum definirea fenomenului alienării, identificarea principalelor sale cauze, înțelegerea noțiunii de alienare tehnologică și considerarea tehnologiei ca parte a evoluției umane. Toate aceste întâlniri de tip philo-café vor include, de asemenea, o serie de instrumente ale terapiei bazate pe logică, mai precis cele trei etape care identifică erorile cardinale din gândirea altora sau din propria gândire, le resping și apoi determină virtuțile călăuzitoare corespunzătoare;
3. Următoarea etapă a procesului implică un al doilea interviu de tip focus grup, bazat pe același chestionar pentru focus grup ca și primul. Scopul este de a determina orice schimbări care ar fi putut avea loc;
4. Ultimul pas presupune trimiterea către participanți a unui formular de evaluare pe care aceștia trebuie să îl completeze.

Ideea din spatele procesului a fost de a utiliza cele patru sesiuni de cafenele filosofice plus instrumentele LBT ca instrumente de educare, iar cele două interviuri de tip focus grup plus formularul de evaluare ca instrumente pentru analiza datelor noastre. Am recurs la o abordare prin metode mixte, deoarece am dorit să avem un set de date mai fiabile pentru analiza noastră.

Colectarea datelor a presupus înregistrarea celor două sesiuni de interviuri de tip focus grup, precum și a celor patru cafenele filosofice. Participanții au fost informați în prealabil și au semnat cu toții un acord prin care își dădeau acordul ca sesiunile să fie înregistrate. Formularul de evaluare, fiind conceput folosind Google Forms, a fost mai ușor de trimis participanților folosind e-mailul sau alte diverse platforme online, precum WhatsApp sau Facebook messenger.

Rezultate și interpretarea rezultatelor

Ca punct de plecare, au fost analizate rezultatele primului interviu de tip focus grup, urmate de o clarificare a răspunsurilor primite la cea de-a doua sesiune de tip focus grup. Aceste rezultate au fost apoi examinate comparativ, pentru a determina schimbările care ar fi putut avea loc. Rezultatele formularului de evaluare au fost interpretate în continuare, urmate de o investigare a tuturor celor de mai sus în raport cu întrebările și ipotezele formulate de cercetarea actuală. Capitolul s-a încheiat cu o prezentare a posibilelor limitări ale studiului.

Rezultatele primului interviu de tip focus grup au arătat că participanții au o înțelegere destul de solidă, dar oarecum dispersată, a fenomenului, a cauzelor și efectelor sale negative, precum și a

legăturii sale cu tehnologia. Cu toate acestea, în ceea ce privește impactul alienării tehnologice asupra domeniului învățământului superior, participanții păreau destul de neștiutori cu privire la efectele negative care ar putea afecta persoanele implicate în procesul de predare și învățare din cadrul sistemului.

În cadrul celui de-al doilea focus grup, s-a observat o creștere semnificativă a nivelului de înțelegere al participanților, precum și a încrederii acestora atunci când discutau despre subiect. Cunoștințele lor despre alienare în general, despre efectele și cauzele sale posibile nu mai erau dispersate, permițând participanților să își organizeze gândurile într-o teorie coerentă a cauzelor fenomenului și a ceea ce a dus la escaladarea acestuia în epoca contemporană. Înțelegerea de către participanți a efectelor alienante ale tehnologiei în cazul instituțiilor de învățământ superior s-a îmbunătățit radical, participanții având o mai bună înțelegere a efectelor alienante pe care tehnologia le poate genera în sistemul de învățământ superior.

Această creștere a cunoștințelor și creșterea încrederii în abordarea subiectului au fost confirmate de interpretarea rezultatelor obținute în urma analizei comparative a celor două sesiuni de focus grup. Rezultatele formularului de evaluare au confirmat, de asemenea, aceste constatări, participanții raportând o creștere a cunoștințelor pe această temă, precum și faptul că se simt mai încrezători să discute despre fenomen cu alții sau să-i ajute pe alții să facă față efectelor sale negative. Percepția participanților cu privire la utilitatea procesului a fost mai bună decât era de așteptat, majoritatea respondenților considerând că sesiuni similare celor concepute pentru metodologia prezentei cercetări s-ar putea dovedi extrem de benefice pentru a ajuta oamenii să înțeleagă mai bine fenomenul.

Corelarea tuturor acestor rezultate cu ipoteza noastră de cercetare și încercarea de a obține un răspuns la întrebările noastre de cercetare au produs rezultate pozitive. Prima întrebare de cercetare a vizat efectele utilizării ridicate și neașteptate a tehnologiei în procesul de predare și învățare în învățământul superior, cauzate de criza de sănătate de COVID-19, și dacă această situație a condus la o creștere a nivelului de alienare resimțit. Participanții la cercetare au raportat simptome care sunt în concordanță cu constatările găsite de alte studii pe această temă, implicând o creștere a simptomelor asociate cu alienarea în timpul educației de urgență în regim online în cazul pandemiei de COVID-19, care s-a bazat foarte mult pe dispozitive, instrumente, platforme și aplicații tehnologice.

Consilierea filosofică și capacitatea acesteia de a ajuta în abordarea efectelor alienante ale tehnologiei a fost problema ridicată de cea de-a doua întrebare de cercetare. Rezultatele primite atât pentru interviurile de tip focus grup, cât și cele înregistrate de respondenții formularului de evaluare

indică faptul că instrumentele și metodele din cadrul consilierii filosofice sunt utile în această privință, deoarece ajută participanții să aibă o mai bună înțelegere a fenomenului cu care se confruntă și a posibilelor măsuri care pot fi aplicate pentru a face față mai bine acestuia.

Aceste rezultate coroborează ipoteza cercetării noastre, dovedind astfel utilitatea metodelor de consiliere filosofică în atenuarea impactului alienant al tehnologiei în domeniul învățământului superior. Obiectivul acestei cercetări este, astfel, atins, întrucât s-a confirmat atât o creștere a nivelului de alienare asociat cu utilizarea intensă a tehnologiei în sistemul de învățământ superior în timpul pandemiei de COVID-19, cât și viabilitatea consilierii filosofice ca instrument benefic în atenuarea efectelor negative generate de această perturbare bruscă.

Semnificația cercetării

Considerăm că principala contribuție teoretică a studiului de față este aceea de a propune filosofia, prin intermediul consilierii filosofice, ca instrument de atenuare a unui fenomen care a afectat atât individul, cât și societatea și care a fost identificat chiar de către filosofi. În plus, aceasta oferă dovezi cu privire la efectele alienante pe care tehnologia le are în domeniul învățământului superior și la modul în care acestea ar putea fi atenuate prin utilizarea instrumentelor și metodelor folosite în practica filosofică.

Din punct de vedere metodologic, contribuția acestei cercetări constă în combinația unică de instrumente și metode utilizate. Existența atât a unui instrument de măsurare, cât și a unui educațional s-ar putea dovedi foarte utilă în evaluarea rapidă a eficacității procesului.

Limitări și recomandări pentru continuarea cercetării

Cercetarea actuală recunoaște, de asemenea, mai multe limitări, datorate naturii cercetării în sine sau contextului acesteia. În primul rând, se concentrează doar pe studenți și foști studenți, excluzând profesorii și personalul administrativ din cauza constrângerilor de timp și spațiu - deși includerea lor este sugerată pentru studii viitoare. În al doilea rând, au fost aplicate doar două metode din consilierea filosofică, lăsând loc pentru extindere metodologică. O altă limitare este faptul că mulți participanți aveau o pregătire în filosofie, dar metodologia s-a dovedit totuși eficientă în creșterea înțelegerii lor asupra alienării. Studiul a fost realizat într-o singură iterație, din nou din cauza limitelor

de timp, deși oferă o bază valoroasă pentru cercetări viitoare. În cele din urmă, studiul este legat contextual de pandemia de COVID-19 - o perioadă unică marcată de o dependență crescută de tehnologie în învățământul superior, aleasă special pentru a explora rolul potențial al acesteia în contribuția la alienare.

Studiul oferă multiple oportunități pentru cercetări viitoare. Acesta ar putea fi refăcut cu un alt grup de studenți sau extins pentru a include profesori - fie alături de studenți, fie făcând o comparație cu acest studiu. Ar putea fi implicat și personalul administrativ, cu mici ajustări ale instrumentelor utilizate. Metodologia poate fi adaptată pentru alte domenii afectate de alienarea tehnologică sau pentru diferite grupuri de participanți, cu modificări relevante ale chestionarelor. Din punct de vedere metodologic, studiile viitoare ar putea combina metoda cafelei filosofice cu alte tehnici de consiliere filosofică, inclusiv cele sugerate de participanți, cum ar fi exercițiile de tip deep philosoph. Ar putea fi utilizate și alte metode de grup, cum ar fi comunitatea de anchetă sau plimbările socratice.

Concluzie

Tema studiului de față s-a axat în principal pe relația care există între două concepte, cele de alienare și tehnologie, pe efectele negative pe care această legătură le generează într-un domeniu specific, cel al învățământului superior, și pe posibilitatea de a utiliza metode bazate pe consiliere și practică filosofică pentru a atenua aceste efecte negative. Scopul subiacent este acela de a dovedi că, într-adevăr, aceste metode au un rol benefic în atenuarea efectelor alienante ale tehnologiei în sistemul de învățământ superior.

Părea un subiect destul de simplu, dar lucrurile nu erau de fapt atât de simple, deoarece cele două concepte de care se ocupă cercetarea sunt destul de complexe, mulți gânditori scriind numeroase pagini despre ele. Astfel, o analiză a literaturii care încerca să identifice legătura dintre alienare și tehnologie părea un punct de plecare foarte bun. Concluzia la care s-a ajuns în urma acestei revizuirii a literaturii a fost că cele două au fost de fapt în strânsă legătură cu omenirea încă din antichitate, însă legătura lor directă a fost observată mai recent. Societatea capitalistă și Iluminismul au fost în mare parte învinuite pentru această stare de fapt.

Al doilea pas în demersul nostru a fost să analizăm rolul pe care îl joacă tehnologia în sistemul de învățământ superior și să ne dăm seama de impactul pe care îl are asupra domeniului. Fiind utilizată ca un instrument care poate ajuta în procesul educațional, tehnologia poate avea o mulțime de avantaje care pot aduce beneficii în clasă. Cu toate acestea, există și un număr destul de mare de aspecte

negative, aspecte care au fost agravate de apariția pandemiei de COVID-19. Unele dintre aceste aspecte negative au fost corelate și cu simptomele asociate fenomenului de alienare.

Și, în cele din urmă, al treilea și ultimul pas a fost acela de a construi o metodologie înrădăcinată în consilierea filosofică care să se dovedească a contribui efectiv la atenuarea efectelor alienante ale tehnologiei în domeniul învățământului superior. Pentru acest demers a fost configurat un proces metodologic format din două părți, o abordare mixtă de măsurare a metodelor, bazată pe interviul de tip focus grup și pe chestionar, și o parte educațională, formată din metoda cafenelei filosofice împreună cu n set de tehnici utilizate în terapia bazată pe logică.

După ce toți acești pași au fost în sfârșit parcurși, am putut implementa metodologia concepută și analiza rezultatele primite pentru a răspunde la întrebările de cercetare și a verifica dacă ipoteza noastră a fost corectă. Metodologia a fost implementată la Universitatea de Vest din Timișoara. Rezultatele primite au arătat că participanții au raportat ca efecte negative ale prezenței ridicate a tehnologiei în procesul de predare și învățare în timpul pandemiei de COVID-19, simptome care au fost asociate și cu fenomenul de alienare, confirmând astfel și alte constatări în acest sens.

Astfel, am rămas cu ultima piesă a puzzle-ului, și anume să ne dăm seama dacă instrumentele și metodele de consiliere filosofică utilizate s-au dovedit benefice pentru a ajuta participanții să facă față mai bine efectelor alienante ale tehnologiei în instituțiile de învățământ superior. Rezultatele primite cu privire la abordarea noastră de măsurare prin metoda mixtă au fost favorabile, rezultatele interviurilor de tip focus grup arătând că participanții au dobândit o mai bună înțelegere a fenomenului, a legăturii sale cu tehnologia și a soluțiilor posibile, precum și că au avut mai multă încredere în discutarea acestor probleme și în a ajuta alte persoane afectate. Aceste rezultate au fost confirmate de răspunsurile primite de la participanții înșiși, deoarece majoritatea participanților consideră că procesul ar avea efecte benefice în domeniul învățământului superior, contribuind la atenuarea efectelor alienante ale tehnologiei.

Acest lucru ne conduce înapoi la punctul de plecare și la obiectivul stabilit de această cercetare, care a fost astfel atins, iar ipoteza noastră dovedită. Astfel, acest studiu a arătat în mod clar că, prin procesul metodologic implementat aici, consilierea filosofică poate fi utilizată ca un "organon" pentru a ajuta oamenii să înțeleagă mai bine fenomenul cu care se confruntă, posibilele cauze ale acestuia și măsurile potențiale care ar putea fi aplicate pentru a face față mai bine efectelor negative ale acestuia și, astfel, pentru a-i echipa mai bine în confruntarea cu aceste efecte.

În concluzie, acest studiu a demonstrat atât relevanța reflecției filosofice în abordarea provocărilor contemporane, cât și valoarea practică pe care o are consilierea filosofică atunci când

este utilizată în contexte reale precum învățământul superior. Prin investigarea legăturii dintre tehnologie și alienare și prin testarea unei metodologii concrete care vizează atenuarea efectului alienant al tehnologiei, cercetarea a contribuit atât din punct de vedere conceptual, cât și metodologic la conversația mai largă privind modul în care navigăm prin transformarea digitală a vieții academice.

Departate de a fi o concluzie definitivă, aceste constatări invită la explorarea în continuare - atât a metodologiei în sine, cât și a posibilelor sale extinderi la alte domenii și populații. De asemenea, ele reafirmă relevanța durabilă a filosofiei, nu numai ca disciplină academică, ci și ca practică de viață, capabilă să abordeze provocările existențiale și etice ale vieții contemporane.